

Laelatu

Raudteetamm

Virtsu–Puhtu tee peal liiklejale jääb risti ette kitsas tee – endine kitsarööpmelise raudtee tamm. Seda mööda pääseb Laelatu puisniidule, mis on tänapäeval mõnekümne hektari suurune taastatud poollooduslik "muuseum". Puisniidul on varjul palju haruldasi taimeliike (sealhulgas üle 20 käpalise ehk orhidee) ning rekordiline liigiline mitmekesisus. Siit võib leida kohti, kus ühel ruutmeetril kasvab kuni 76 soontaimeliiki, mis on Euroopa üks kõrgemaid näitajaid. Ühtekokku on Laelatult koos ümbritsevate rannikute ja metsadega leitud umbes neli ja poolsada taimeliiki

Laelatu 153 hektari suurune maalapp oli enne ja pärast viimast suuremat sõda pea üleni heinamaa. Varem mõisale kuulunud maa jagati 1919 aasta maareformiga talude vahel lahusmaatükkideks ja nii tehtis sealt heina kuni riik oma võimu näitama hakkas. 1957 aastal jõustunud looduskaitseadusesse oli mõistmatusest ja lühinägelikkusest sisse kirjutatud keeld, et looduskaitsealustel maadel ei tohtinud inimene toimetada. Ei enne ega pärast viimast suuremat sõda taibatud veel, et heinamaad, mida tollal oli kõikjal ja küllaga, muutuvad ükskord muuseumieksponaatideks, kuna inimesed ja elukorraldus on nad hüljanud.

Asukoht

Laelatu puisniit asub Virtsust umbes 2,5 km idakirde pool, nelja endise ja praeguse merelahe vahelisel saarel, mis kerkis merest poolteist tuhat aastat tagasi. Praeguseks on Laelatu ümbritseva maismaaga kolme tee abil ühendatud, kuid enne raudtee ehitamist 1920-ndate lõpul läbis seda saart peamiselt üks tee, mis viis Rame külast läbi Leetsilma Sillukse alla. 18 ja 19 sajandil viis üks teeharu ka Kasse lahe ja Heinlahe vahelt otse põhja, Kaseküla poole.

Linnud

Raudteetammi ümber võib peaaegu aastaringiselt mõnda lindu näha. Talvekülalisteks on silla all lahtist vett otsivad hallhaigrud ja sinikael-pardid. Kevadel peatuvad lahtedel arvukad laulu- ja väikeluiged, sõtkad, jää-, rohu- ja väikekosklad. Rannikul võib näha vihita- jaid, rändel peatuvaid muda- ja tumetildreid. Tammi lähedal on kohatud tikutajat ja mudaneppi. Suvel pesitsevad lahesoppides ja roomätastel külmnokk-luiged, sinikael-pardid, roolinnud, vahetevahel võib kohata väikest salka roohabekaid. Sügisel kogunevad lahtedele taas luiged, sõtkad, viupardid. Teisel pool Laelatut pesitsev merikotkas lendab regulaarselt üle lahtede Puhtu alla kala püüdma. Puisniidul jalutavad hommikuti veidi eemal soos pesitsevad sookured.

Puisniidu linnustikust hakkavad parimal lauluajal kõrva metskiur, käosalane, mets- ja väike lehelind, mustpea-pöösälind, aed-pöösälind. Leetsilma tee pool võib alata kohata peoleod, tavaline on hallpea-rähn ja musträhn.

Taimed (orhideed)

Väga kuulsad on Laelatu puisniidu kuldkingad ja valged tolmped. Kumbagi pole eriliselt arvukalt, aga neid võib leida üle kogu puisniidu. Taastatavatel aladel võib pärast võsa eemaldamist näha suuri lopsakaid

Laelatu puisniit

Laelatu puisniit

kogumikke, mis paari aasta pärast „normaliseeruvad“.

Peale nende kasvab laelatul veel 21 liiki orhideesid. Sagedasemad on vööthuu-sõrmäpp, harilik käorammat, hall käpp, suur käöpõll. Siin-seal leiab kärbesõit, soo-neiuvaipa, tumepunast ja laialehist neuuvaipa, kakkjaspunast sõrmkäppa, täpelist sõrmkäppa, harva ka punast tolmped jt.

On ka muid huvitavaid taimi, näiteks väga ohtralt kasvav värvi-paskhein, mida mujal Eestis väga vähe. Ranniku lähedal on massiliselt niidu-asparhernest. Hea õne korral näeb pisikannikest ja kõrget kannikest. Soostunud osas kasvab raudtarn ja harilik võipätakas. Niiskemad niidud on kevadeti täis pääsusilma, paiguti on varasuvul massiliselt piibelehte ja kullerkuppu. Mõnel lagendikul kasvab ohtralt ümaralehist uibulehte.

Laelatust veidi kaugemal, raudteetammi äärsel karjamaadel kasvab paiguti massiliselt suur soomukas – lihakas parasiitaim, mis elab koos jumikatega.

Loomad

Võib kohata metskitse, metssiga, metsnugist, minki, rebast, kährikut ja taga Kasselaha pool küljes ka põtra. Samas Kasselaha äärses metsas, aga ka puisniitu läbi-val teel on vahetevahel kuulnud ja nähtud ilvest. Talvel võib Rame lahe jääl näha hundi sirget jäljerida.

Tutvumiseks kuluv aeg

Laelatu puisniidule teeb ringi peale umbes tunniga. Kui aga on soov huvitavamaid taimi üles nuuskida, tammil linde vaadelda või pikemat pildistama jääda, siis kulub hõlpsasti 2–3 tundi.

Kindlasti tasub tulla aprilli lõpust kuni juuni lõpuni. Sel ajavahemikul areneb ja muutub kõik kiiresti. Linnud tulevad ja lähevad, pesitsejad muidugi jäävad. Öitsevaid taimeliike tuleb aina juurde.

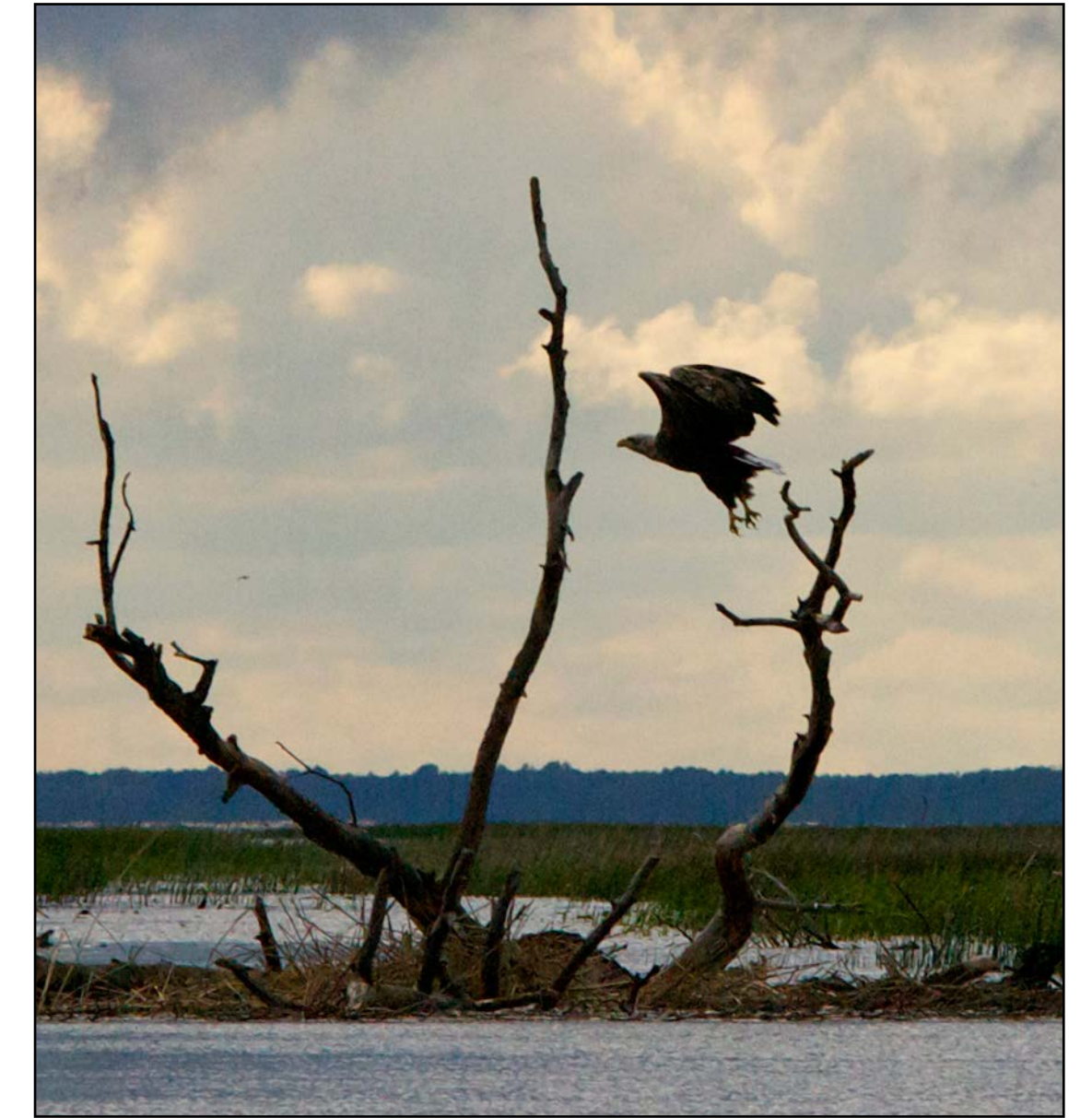
Teine hea aeg on sügisel, kui värvid on puus ja linnud taas lahtedel peatumas. September ja oktoober on head ajad, eriti kui juhtub olema udune hommik või päikeseline pärastlõuna.

Kaugus lähima naabrini

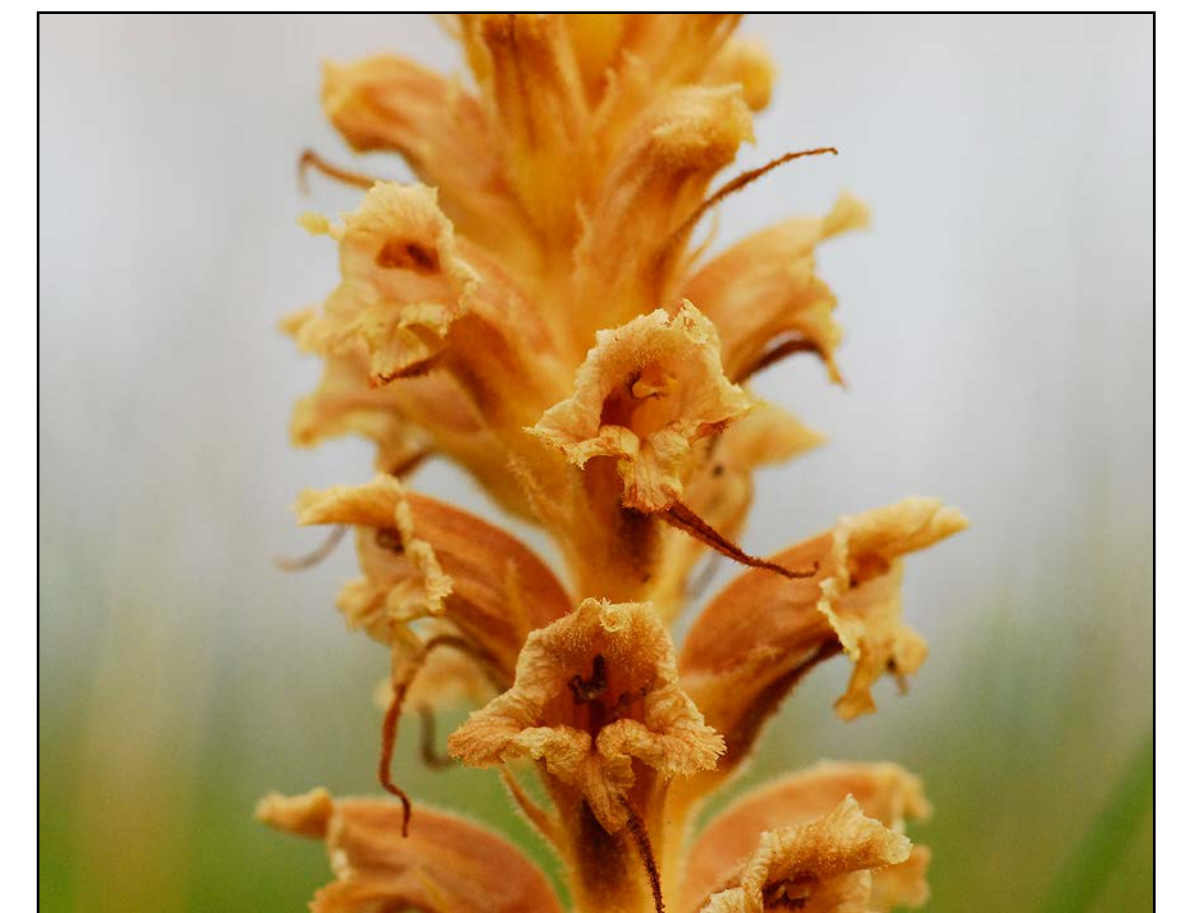
Virtsuni on 2,5 km (sadamani otseteed pidi 3,5). Puhtusse sõiduks kulub 15 min (4 km). Teisele poole minnes saab algul Rame risti, sealt Pivarootsi (kokku 6–7 km) või Nehatusse (umbes 10 km).

Laululuiged

Merikotkas

Suur soomukas

Hooldustööd Laelatu puisniidul

Laialehine neuuvaipa